Ekologiczna kultura

Wszystkie instytucje kultury, które obecnie prowadzą remonty lub są kompleksowo zmieniane (jak np. Poleski Ośrodek Sztuki), zostały zobligowane do uwzględnienia w planach pracy energooszczędne oświetlenie, uszczelnienie okien i ścian w celu zmniejszenia strat energii czy takie konstruowanie hydrauliki budynku, aby maksymalnie ograniczyć zużycie wody. Rekomendacje i wzory działań pro-ekologicznych w celu oszczędzania wody i energii otrzymują także pracownicy w ramach dokumentacji dobrych praktyk. W związku z epidemią koronawirusa ogromną wagę przykłada się do segregacji śmieci, w tym szczególności – maseczek i rękawiczek, które jeśli nie ma wyznaczonego, oddzielnego miejsca, powinny trafić do odpadów zmieszanych. Kompleksowe działania instytucji kultury podzielone są na trzy, poszczególne filary: budowlano – remontowe, merytoryczne (związane z działalnością poszczególnych placówek kultury) oraz działania wewnętrzne, skoncentrowane na wzroście świadomości i edukacji ekologicznej wśród pracowników instytucji kultury.

Od 2018 roku trwają prace rewitalizacyjne na terenie przypałacowego ogrodu **Muzeum Miasta Łodzi**, mające na celu zachowanie jego zabytkowej substancji. Szereg prac obejmuje urządzenie zieleni zachowującej oryginalny układ przełomu XIX i XX wieku, nasadzenia, automatyczny system nawadniania, zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej wraz z rekultywacją terenu, wymianę oświetlenia na energooszczędne, montaż stojaków rowerowych i ławek edukacyjnych, a nawet wymianę powierzchni asfaltowych alejek na nawierzchnię przepuszczalną. W wyniku trwającego remontu w siedzibie głównej Muzeum, poprawi się także bilans cieplny Pałacu. Zakończenie pracy przewiduje się na koniec 2020 roku. W ramach zwiększania świadomości ekologicznej, Muzeum prowadzi także szereg działań merytorycznych w ramach oferty edukacyjnej. Treści pakietu edukacyjnego obejmują prelekcje dotyczące zieleni miejskiej, historii komunikacji zbiorowej, połączone z zagadnieniami dotyczącymi poprawy jakości powietrza czy lekcje muzealne „Śladami łódzkich rzek" oraz działania powiązane z przestrzenią Muzeum Kanału „Dętka", których ważnym komponentem jest promocja racjonalnego zużycia wody.

W upowszechnianie wiedzy proekologicznej Muzeum Miasta włączyło się również przez publikację w internecie filmu edukacyjnego „Niezliczone trzyszczą źródła", zrealizowanego w ramach projektu „Łódź utkana dźwiękiem". Uzupełnieniem oferty dydaktycznej będzie dedykowana ścieżka edukacyjna z wykorzystaniem przestrzeni pałacowego ogrodu. Zakres tematyczny obejmie zagadnienia historii łódzkich parków, znaczenia zieleni miejskiej w kontekście dbania o jakość powietrza oraz promocja społecznej opieki nad zielenią.

Również w **Muzeum Kinematografii** będą odbywały się prace remontowe z uwzględnieniem rozwiązań proekologicznych. Remont elewacji znacznie przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej budynku. Etap II remontu zakłada wykonanie nowego, energooszczędnego oświetlenia zewnątrz terenu oraz architektury światła obiektów. Wokół budynku już teraz posadzono rośliny ozdobne, na czas remontu zostały zabezpieczone wszystkie drzewa. Po zakończeniu prac remontowych, planowana jest kontynuacja działań nad stworzeniem atrakcyjnej przestrzeni warsztatowej poświęconej budowaniu świadomości ekologicznej mieszkańców i turystów licznie odwiedzających muzeum. Celem Dyrektor muzeum jest wprowadzenie filozofii zero waste i propagowanie jej, a wydarzenia specjalne o tematyce ekologicznej są stałym elementem programu działalności muzeum. Od lat, Muzeum Kinematografii realizując Festiwal Człowiek w Zagrożeniu głęboko porusza tematy związane z ekosystem i antropocenem. Ekologia jest stale obecna jako część działań edukacyjnych i warsztatowych dla dzieci i dorosłych, a od 30. edycji festiwalu, organizatorzy zamierzają wprowadzić nagrodę dla najlepszego filmu o tematy

ekologicznej!

Akademicki Ośrodek Inicjatyw Artystycznych jest w trakcie realizacji zadania, którego efektem będzie Eco Galeria. Celem projektu jest stworzenie mieszkańcom Łodzi nowoczesnej przestrzeni instytucji kultury, w której design stworzony jest z naturalnej roślinności. W ten sposób realizatorzy zamierzają przeciwdziałać chorobie cywilizacyjnej jaką jest stres i stworzyć przestrzeń, która umożliwi relaks, odpoczynek i wyciszenie w samym centrum miasta. Tworząc Eco Galerię, unika się jednocześnie produkcji i zakupu zbędnych ozdób zastępując je roślinnością. W budynku zostanie zamontowany duży monitor do video art'u i performance'u, co będzie eliminowało nadprodukcję drukowanych materiałów. Ośrodek wdraża kampanię informacyjną dotyczącą szkodliwości produkcji papieru i śmieci, a działalność Sceny Tańca AOIA skoncentrowana jest na spektaklach odzwierciadlających trendy współczesnego teatru tańca i poszukiwania oryginalnych środków ekspresji artystycznej, w tym promowaniu wartościowych działań np. taniec dla Ziemi. Od lipca 2019 Ośrodek znacznie ograniczył w promocji materiały drukowane, zrezygnował z produkcji i kolportażu ulotek. Stali odbiorcy kultury Ośrodka mają możliwość przekazania swojego numeru telefonu i regularnie otrzymują SMS-y z informacjami o bieżącym repertuarze.

Siedziba budynku **Centrum Dialogu im. Marka Edelmana** dostosowana jest do wymogów ekologicznych, niewątpliwą zaletą jest strategiczna bliskość Parku Ocalałych. Centrum Dialogu zadbało o rowerzystów, tworząc parking dla rowerów. Od początku istnienia instytucji realizowane są działania merytoryczne mające na celu budowanie poczucia współodpowiedzialności za środowisko. Wśród wielu przykładów takich działań są cykliczne spacery tematyczne, wyznaczanie trasy parków historycznych, cykliczne warsztaty ekologiczne dla najmłodszych (m.in. Kolorek z Łodzi) czy wydarzenia Kulturalny początek lata na Helenowie. Wszystkie gadżety reklamowe są wielorazowego użytku, publikacje realizowane przez instytucje drukowane na ekologicznym papierze np. powieść Chavy Rosenfarb „Drzewo Życia”. Wprowadzono znaczące ograniczenia druku plakatów promocyjnych.

W zatrudniającej ponad 300 osób **Bibliotece Miejskiej w Łodzi** działania ekologiczne mają ogromne znaczenie dla organizacji i kultury pracy. Od początku 2020 ograniczany jest druk dokumentów, konieczne druki wykonywane są tylko na papierze eko. W każdej filii obowiązuje segregacja śmieci, nawet ręczniki papierowe wykonane są z makulatury. W niektórych filiach, napoje serwowane są jedynie w ekologicznych kubeczkach. Instytucja wyposażyła pracowników w wielorazowe gadżety, a swoich gości zachęca do rezygnacji z butelkowanej wody na rzecz łódzkiej „kranówki”, udostępniając we wszystkich lokalizacjach dzbanki na wodę. Filozofia zero-waste jest realizowana dzięki przyjmowaniu książek od czytelników, którzy mogą im dać drugie życia zamiast wyrzucać, popularyzując ideę „bookcrossingu”. Pracownicy Biblioteki nieustannie szkolą się w zakresie oszczędzania wody, ochrony przyrody, segregacji śmieci, poszerzając swoje kompetencje i przekazując wiedzę dalej. Dużą popularnością cieszyły się warsztaty zero/less waste, recyclingowe, wydarzenia takie jak pikniki ekologiczne czy wymiany ubrań i zabawek.

Skansen Łódzkiej Architektury Drewnianej przy Centralnym Muzeum Włókiennictwa doskonale wpisuje się w założenia Ekopaktu, zapraszając do odpoczynku wśród drzew. Od 2018 roku prowadzone są prace inwestycyjne, które realizują cele: rozwoju i ochrony terenów zielonych (w parku można podziwiać około 100-letnie drzewa, otaczające zabytkowy kościół), ochrony i poprawy jakości powietrza atmosferycznego (modernizując muzealne przestrzenie zostało wymienione oświetlenie na lampy ledowe, ocieplając prawie 100-letnie domy znajdujące się w skansenie czy konserwując stolarkę okienną). Centralne Muzeów Włókiennictwa podejmuje także działania edukacyjne, od 3 lat prowadząc warsztaty dla dzieci polegające na samoistnym budowaniu wiedzy. Sukcesywnie, Muzeum porusza tematy zbiorników wodnych, ochrony zagrożonych gatunków czy zużycia wody na przykładzie przemysłu tekstylnego. Zespół Działu Edukacji pracuje w taki sposób,

aby wypracować z uczestnikami rozwiązania prowadzące do poprawy i pozytywnych zmian w środowisku. Wszystkie materiały wykorzystywane podczas warsztatów bazują na surowcach wtórnych. W działalności wykładowej podejmowane są tematy związane z szeroko pojętym zagadnieniem środowiska naturalnego np. „Miasta ogrody" w ramach cyklu „O historii i sztuce", „Łódzkie rzeczy" czy „Moda i ekologia" w ramach Wykładów o Modzie. Działania dla najmłodszych prowadzone w czasie pandemii on-line poruszają tematy proekologiczne i zachęcają do wykonywania działań manualnych z materiałów pochodzących z recyklingu. Z uwagi na istotę tematu, kierownik Działu Edukacji, Magdalena Gonera, pracuje nad wystawą prezentującą dzieła kolekcji CMWŁ, które będą stanowić komentarz do obecnej sytuacji klimatycznej.

Poleski Ośrodek Sztuki także realizuje szereg warsztatów o lokalnym zasięgu, propagując kreatywne podejście do recyclingu. Głównym, aktywnym obecnie projektem międzynarodowym jest „ „Niepotrzebne – użyteczne i estetyczne. Kreatywne podejście do recyklingu" (Unnecessary - useful and aesthetic. Creative approach to recycling.), który wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju. Zakłada działania włączające społecznie, propagowanie właściwego sposobu postępowania względem środowiska, zachowania równowagi przyrodniczej. Projekt poświęcony jest także wkładowi obywateli w ochronę środowiska i twórczego wykorzystania odpadów w sztuce, arteterapii oraz poprawie stanu świadomości ekologicznej osób dorosłych, w tym zagrożonych marginalizacją (niepełnosprawnych, seniorów, migrantów i uchodźców). W skład partnerstwa wchodzi 7 organizacji: 2 organizacje z Austrii, i po jednej ze Szwecji, Portugalii, Włoch, Chorwacji i Polski. Trwałym rezultatem projektu będzie ogólnie dostępna strona internetowa, zdjęcia i opisy metod pracy na stronach organizacji partnerskich oraz podręcznik, a wyniki zostaną udostępnione na platformie EPALE. Na początku 2022 Poleski Ośrodek Sztuki zamierza realizować The European Climate Awarness Project (TECAP). Program będzie ściśle oparty na naukowych badaniach nad zmianami klimatu. Ambasadorami, współpracującymi z organizacjami będą najbardziej rozpoznawalni, w każdym z krajów, telewizyjni lub radiowi prezenterzy pogody.

Działalność programowa **Ośrodka Kultury Górna** skoncentrowana jest na kształtowaniu „kultury codzienności", czyli wykorzystywaniu aktywności kulturowej jako narzędzia do rozwoju osobowego, wzmacniania więzi społecznych i integracji społeczności lokalnej. „Bez współpracy wszyscy zginiemy" — pisze antropolożka Anna Tsing i nie ma na myśli zespołów złożonych z ludzi. „Żeby przetrwać, człowiek musi współpracować z grzybem, drzewem, bakterią, owadem. Wbrew temu, co chcieliby niektórzy genetycy i ekonomiści, przetrwanie jest pracą zespołową". W działalności Ośrodka Kultury Górna przyświeca dbałość o środowisko, które jest dobrem wspólnym tak jak OGRÓD OTWARTY - OAZA W SERCU GÓRNEJ. Odbywają się tu wydarzenia plenerowe, rodzinne warsztaty artystyczne, spotkania seniorów, sąsiedzkie akcje integracyjne. Ogród jest miejscem otwartym dla wszystkich mieszkańców Łodzi. To przestrzeń przyjazna i służąca do aktywnego wypoczynku na łonie natury. Umożliwia prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie inicjowania i wspierania przedsięwzięć związanych z wpływem człowieka na otaczającą go przyrodę. Posługując się hasłem „Ogród otwarty", ośrodek zaprasza mieszkańców do spędzania tu wolnego czasu. Sprzyja temu mała architektura ogrodowa: stoły do gry w szachy, stół do tenisa stołowego, ogrodowa huśtawka, błotna kuchnia dla najmłodszych – instalacja skonstruowana wg zasady „zero waste", ławki i leżaki. W ogrodzie stworzona została tzw. przyjazna przestrzeń publiczna, której walory systematycznie są podnoszone. W najbliższych latach planowane są nowe nasadzenia krzewów i kwiatów oraz utworzenie „strefy rekreacji" w formie siłowni plenerowej.

Odbiorcami Ośrodka Kultury Górna i jego filii Strefa Kultury Otwartej są przede wszystkim rodziny z małymi dziećmi oraz seniorzy. Do tej grupy odbiorczej kierowane są takie interdyscyplinarne działania twórcze, realizowane również w plenerze. Są to w dużej mierze wydarzenia wspierające postawy proekologiczne np.: warsztaty z renowacja mebli, w ramach których propagowane jest odnawianie starych sprzętów domowych zamiast kupowania nowych; warsztaty z zakresu sztuki

ziemi - land art., na których uwrażliwia sie dzieci i dorosłych na piękno naturalnego otoczenia poprzez tworzenie kompozycji z kamieni, drewna, patyków i zastanej przestrzeni naturalnej; warsztaty upcyclingowe, gdzie rozwijana jest kreatywność przez przetwarzanie wtórne odpadów i tworzenie z nich małych dzieł sztuki lub przedmiotów codziennego użytku; wymiana zabawek / warsztat naprawczy zabawek mający na celu edukowanie dzieci do przyjmowania proekologicznej postawy, spotkania z ekspertami różnych dziedzin - wykłady, warsztaty i rozmowy z osobami propagującymi zdrowe odżywanie, wytwarzanie i korzystanie z naturalnych kosmetyków oraz inne proekologiczne postawy konsumencie takie jak pchle targi / targi staroci prezentacja przedstawień dla dzieci o tematyce ekologicznej; plac zabaw twórczych - wakacyjny cykl artystycznych wydarzeń plenerowych dla rodzin o charakterze interdyscyplinarnym, w ramach których pojawiają się silne związki sztuki plastycznej, muzycznej i twórczej z zagadnieniami z ekologii; półkolonie profilowane tematycznie na zagadnienia związane z dbałością o miejsce zamieszkania, otoczenie, środowisko naturalne, dostrzeganie piękna przyrody.

Ponadto Ośrodek Kultury Górna podejmuje takie działania zwyczajowe, jak: woda dla pupila, woda dla pszczół - dbanie o to, by w okresie suszy i zagrożenia suszą w ogrodzie zawsze dostępne były pojniki dla owadów; łąka kwiatowa - zamiast koszenia trawników, pracownicy tworzą łąkę kwiatową, która obniża temperaturę powietrza oraz pomaga w walce z suszą, jest półnaturalnym systemem, tworzy zbiorowisko wieloletnich traw i ziół oraz stanowi siedlisko dla owadów. Wszystkie drzewa znajdujące się na terenie działki wchodzącej w obszar Ośrodka Kultury Górna zostały poddane opinii dendrologicznej w sierpniu 2018 roku, dzięki czemu uzyskana została ocena stanu zdrowotnego drzew wraz z zaleceniami dotyczącymi przeprowadzenia koniecznych prac. W najbliższym czasie, OKG planuje podjąć realizację projektu „Tu mieszkam, tu zmieniam”, w ramach którego zostanie stworzony wertykalny ogród społeczny. Każdy fragment będzie mini-farmą lub ogrodem kieszonkowym, w których wedle uznania można sadzić rośliny lub hodować warzywa, owoce czy zioła.

Ograniczoną przestrzenią terenów zielonych dysponuje **EC1 Łódź**, stąd ważne jest zwiększenie tej przestrzeni w mieście poprzez powierzchnię ekologicznie czynną. Zostało to osiągnięte m.in. poprzez zielone, ekologicznie czynne dachy znajdujące się w budynkach Rozbudowy i Zmiękczalni EC1 Zachód. Ogromna infrastruktura EC1 Łódź – Miasto Kultury na wiele sposobów dostosowana została do współczesnych wymagań ekologicznych. Kompleks został wyposażony w instalację solarną do podgrzewu ciepłej wody użytkowej w obiekcie EC1 Wschód, retencję wód deszczowych w terenach zewnętrznych EC1 poprzez system zbiorników podziemnych z układem pompowym oraz hydrocyklonami podczyszczającymi wodę, rozdział kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenach zewnętrznych EC1 natomiast poza terenami EC1 (tereny miejskie) sieci EC1 wpięte są do kanalizacji ogólnospławnej, co podwyższa ilość ścieków trafiających do oczyszczalni, wykorzystanie wody opadowej do spłukiwania toalet w budynku Rozdzielni EC1 Zachód, a to tylko część wprowadzonych rozwiązań.

Dodatkowo, realizowana obecnie inwestycja pn. „Rewitalizacja EC1 Południowy Wschód”, czyli budowa Centrum Komiksu i Narracji Interaktywnej, w kryterium oceny ofert posiadała „wartość współczynnika EP”. Współczynnik ten to roczne obliczeniowe zapotrzebowanie na nieodnawialną energię pierwotną do ogrzewania, wentylacji, chłodzenia, przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz oświetlenia wbudowanego w kWh/m2*rok. Wskaźnik ten wpływa na stosowanie przez Projektantów rozwiązań energooszczędnych oraz przekłada się na okres użytkowania obiektu. Planowana jest w kompleksie także wymiana piktogramów – opraw - oznakowania wyjść ewakuacyjnych, oprawy hydrantów na ledowe źródła światła. Instytucja EC1 pracuje w systemach elektronicznych do pracy zespołowej Jira i Confluence, czyli stosuje elektroniczny obieg dokumentów, co pozwala zminimalizować drukowanie, a pracownicy aktywnie uczestniczą w zbiórce zużytych baterii. EC1 Łódź, a w szczególności Centrum Nauki i Techniki, w ramach swojej

oferty edukacyjnej realizuje różnego rodzaju działania, których treści obejmują przede wszystkim zagadnienia związane z naukami ścisłymi. Biorąc pod uwagę fakt, że nauka i technika są podstawą rozwoju w obszarze ekologicznym, EC1 realizuje wiele działań edukacyjnych w tym temacie. Wśród zakończonych i powracających cyklicznie wydarzeń warto wymienić m.in.: współpracę Centrum Nauki i Techniki z partnerami przy wydarzeniu „Święto Ziemi”: Współpraca z SGGW, Leśnym Zakładem Doświadczalnym w Rogowie, Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego oraz Komitetem Ochrony Orłów - edukacja ekologiczna i przyrodnicza, m.in. w zakresie poznawania i ochrony gatunków zagrożonych; wystawę „Tajemnice pyłków” w Centrum Nauki i Techniki, realizowane przez Centrum Nauki i Techniki warsztaty dla klas szkolnych: „Kwiat i jego świat” oraz „Kwiaty, owady i ich układy”, grę terenową po Centrum Nauki i Techniki realizowaną przez cały kwiecień 2019 roku pod nazwą „Podchody do przyrody”, „Dni Wody” w Centrum Nauki i Techniki i współpraca z Łódzkim Zakładem Wodociągów i Kanalizacji, seanse filmowe organizowane przez Narodowe Centrum Kultury Filmowej związane z tematyką ekologiczną w cyklu KinoTechnika – w serii pokazano m.in. filmy "Antropocen", " Zjadanie zwierząt", „Dzieci Wszechświata”, „Człowiek” (”Human”), „Rowery kontra samochody”/ "Bikes vs cars”, „Genesis 2.0”

Ośrodek Propagandy Sztuki Miejskiej Galerii Sztuki (która powstała w roku 1924) znajduje się w zabytkowym miejskim Parku im. Henryka Sienkiewicza. Park jest w tej chwili rewitalizowany. Otoczenie Ośrodka stanowi integralną część jego infrastruktury. W najbliższym otoczeniu OPS znajduje się kilka drzew – pomników przyrody. Podczas kompleksowego remontu Ośrodka zakończonego w roku 2005 roku odpowiednio zaprojektowano ścianę budynku, aby nie naruszyć drzewa. Okaz miał specjalnie profilowaną koronę, podczas budowy zakładano odciągi wzmacniające. Wykonano ekspertyzy dendrologiczne rośliny. Obecnie klon pięknie wtapia się w architekturę Galerii. Wszystkie działania instytucji podejmowane w najbliższym sąsiedztwie OPS uwzględniają potrzeby otoczenia biologicznego Galerii i wykonywane są z największą starannością. Zgodnie z sugestią Zarządu Inwestycji Miejskich oraz Zarządu Zieleni Miejskiej ograniczony został wjazd pojazdów ciężkich na teren parku. Dodatkowe oświetlenie ekspozycyjne jest włączane jedynie w momencie odwiedzania galerii przez widzów i potem wyłączane. Dotyczy to także pomieszczeń administracyjnych. Ma to aspekt zarówno ekonomiczny, jak i ekologiczny. Podczas zajęć warsztatowych, pracownicy Galerii wykorzystują w dużej mierze materiały „z odzysku” np. opakowania tekturowe po wykorzystanych produktach, papier z makulatury, pozostałości po montażu ekspozycji itp. Pracownicy techniczni MGS przygotowujący wystawy starają się wykorzystywać elementy montażowe po wielokroć. Są z nich budowane składniki ekspozycji do kolejnych prezentacji. Miejska Galeria Sztuki ograniczyła także celowo liczbę wydawanych wydawnictw oraz ich objętość, zwraca uwagę na technologie i rodzaj materiałów wykorzystywanych w procesie druku. W wielu przypadkach okazało się, że „ekologiczna prostota” uzyskanych efektów posiada niezaprzeczalny walor estetyczny i artystyczny. W MGS programowo dba się o racjonalne zużycie wody.

- Wprowadzenie Ekopaktu w Łodzi znacząco wpłynęło na działalność wszystkich instytucji, w tym także instytucji kultury. Mamy świadomość, że jesteśmy świadkami rewolucji, która zachodzi w funkcjonowaniu poszczególnych instytucji kultury i jesteśmy dumni z rosnącej świadomości ekologicznej wśród nie tylko odbiorców kultury, ale także pracowników poszczególnych ośrodków. To ogromny wysiłek i praca jednostek jest motorem napędowym do dalszych, ekologicznych zmian w Łodzi - podsumowuje dyrektor Departamentu Zieleni Maciej Riemer.